

DE 8 GEBODEN VAN IPM

Geïntegreerde gewasbescherming (IPM) is telen volgens 8 principes die u helpen om een duurzame en efficiënte gewasbescherming mogelijk te maken.

- I**
VOORKOM IN PLAATS VAN TE GENEZEN
- II**
KIJK OM TE WETEN
- III**
BEHANDEL PAS WANNEER NODIG
- IV**
HOU CHEMIE ALS LAATSTE OPTIE
- V**
BESTRIJD SELECTIEF
- VI**
RESPECTEER DE VOORGESCHREVEN DOSIS
- VII**
GEEF RESISTENTIE GEEN KANS
- VIII**
REGISTREER EN LEER

VOORKOM IN PLAATS VAN TE GENEZEN

Geïntegreerde gewasbescherming (Integrated Pest Management of IPM) is een logisch en goed doordacht systeem om schadeverwekkers op je bedrijf op een duurzame en economisch verantwoorde manier onder controle te houden. IPM is gebaseerd op acht basisprincipes die een stappenplan vormen om aan de IPM regelgeving, die vanaf 1 januari 2014 ingaat, te voldoen. De basisprincipes en bijhorende maatregelen voor de sierteelt komen dit jaar uitgebreid aan bod in deze artikelenreeks. Na de algemene inleiding van vorige maand, lichten we vandaag het eerste IPM principe toe: voorkom in plaats van te genezen.

.....
Joachim Audenaert, Els Mechant – foto's PCS

IPM: zal het lukken?

Veel telers maken zich zorgen over de nakende verplichting om IPM toe te passen. Ze vragen zich af of dit op hun bedrijf wel zal lukken. Maar je zal merken dat heel veel zaken reeds toegepast worden: verschillende principes en bijhorende maatregelen zijn eigenlijk vanzelfsprekend. Preventie is er één van. Het is altijd makkelijker om problemen te voorkomen dan om deze te genezen!

Hoe schadeverwekkers in je gewas voorkomen?

Heel wat maatregelen vallen onder het eerste IPM-principe. Ze kunnen onderverdeeld worden in drie grote groepen: goede bedrijfshygiëne, gezonde planten en het toepassen van adequate teelttechnieken ter preventie van schadeverwekkers. De sierteelt is een heel diverse sector (binnen- versus buitenteelt, grondgebonden versus substraat) en bijgevolg zullen niet alle maatregelen op ieder bedrijf toepasbaar zijn. Het spreekt voor zich dat de nieuwe wetgeving hier ook rekening mee houdt en enkel de maatregelen zal opleggen die betrekking hebben op jouw type

teelt. Hieronder worden de verschillende preventieve maatregelen kort opgesomd en toegelicht. Welke pas jij al toe op je bedrijf?

Goede bedrijfshygiëne

Een proper bedrijf geeft niet alleen een professionele aanblik, het helpt je ook om heel wat problemen te voorkomen. IPM start bij het buitenhouden van schadeverwekkers door:

- Het gebruik van **propere potten, stek- of zaaitrays**. Hergebruik is mogelijk als er geen risico is op besmetting of als het materiaal eerst goed gereinigd en ontsmet wordt.
- Het **beschermd opslaan van substraat en grondverbetersaars** waardoor je bijvoorbeeld vermijdt dat er onkruidzaad in het substraat komt of dat de kwaliteit van het substraat verloren gaat.
- Het **opslaan of behandelen van afvalhopen** (gewasresten, excl. snoeihout of substraat).
- Het gebruik van **ontsmettingsmatten en gastenjassen** bij binnenteelten met een groot besmettingsrisico, waardoor de kans op overdracht van

▲ Bloemenranden zijn een bron van biodiversiteit, waardoor de kans op nuttige insecten vergroot

▲ Onkruiden op het bedrijf kunnen een bron van schadeverwekkers zijn, verwijder deze daarom zo snel mogelijk

schadeverwekkers via bezoekers aanzienlijk kan verminderen.

- Het (bij voorkeur mechanisch) **onkruidvrij houden van onbeteelde stroken, inclusief de ruimte onder tafels of goten in de serre**. Onkruiden zijn niet alleen ongewenst omdat ze zaden kunnen verspreiden, ze vormen ook ideale schuilplaatsen voor schadelijke insecten en zijn vaak waardplant van diverse plantenziektes. Daarom is het belangrijk om onkruiden niet enkel in je gewas, maar overal op je bedrijf te verwijderen.

Indien er toch schadeverwekkers aanwezig zijn, kunnen volgende eenvoudige maatregelen je helpen om een verdere verspreiding over het bedrijf te voorkomen of beperken:

- **Verwijder zieke planten (resten)** indien deze niet meer te behandelen zijn of wanneer het wegnemen van enkele aangetaste planten verdere behandeling overbodig of efficiënter maakt.
- **Reinig en/of ontsmet je gereedschap en machines regelmatig.**
- **Voer je behandelingen steeds uit van gezond gewas naar risico of aange-tast gewas, overdracht door de mens is namelijk één van de belangrijkste besmettingsbronnen.**
- **Volg de regelgeving voor quarantaine organismen op.** Indien je quarantaine organismen aantreft, is het belangrijk om de betreffende instanties te verwittigen om een verdere verspreiding snel en efficiënt te onderdrukken.

Gezond plantmateriaal

Gezonde planten zien er niet alleen beter uit, ze zijn ook minder vatbaar

voor schadeverwekkers. Het telen van gezonde planten start reeds bij de keuze van je gewas. Voor sommige teelten zijn er **resistente of tolerante cultivars** beschikbaar die minder gevoelig zijn voor bepaalde ziektes of plagen. Bij azalea is uit testen op het PCS en ILVO gebleken dat bijvoorbeeld de cultivar Madame Kint minder gevoelig is voor weekhuidmijten dan andere cultivars, terwijl *Buxus* cultivars sterk kunnen verschillen in hun gevoeligheid voor *Cylindrocladium buxicola*. Wanneer je verschillende soorten of cultivars in je assortiment hebt, kan je er ook voor opteren om de gevoeligste soorten niet langer te telen waardoor de infectiedruk op je bedrijf gevoelig kan verminderen. Koop je zaai- of plantgoed aan? Opteer dan – indien beschikbaar – voor **plantgoed met een fyto-sanitair label of certificaat en controleer het binnenkomend materiaal op de aanwezigheid van schadeverwekkers.**

Iedere teler streeft naar een efficiënte en kwalitatief hoogstaande teelt door te kiezen voor een **optimale bemesting, irrigatie, drainage en teeltomgeving**. Ook dit is zeer belangrijk binnen een IPM systeem, aangezien een optimale teelt de grootste kans op gezonde planten geeft. Planten die verzwakt zijn of onder stress staan, zijn – net zoals de mens – veel vatbaarder voor ziekten en plagen. Om een evenwichtige bemesting te garanderen, is een **regelmatige analyse van bodem, substraat of irrigatiewater** aangewezen. Ook is het belangrijk om een goede watergift te voorzien: te droge planten kunnen vatbaarder zijn voor onder andere spintmijten, terwijl planten die te nat staan gevoeliger zijn voor wortelschimmels.

Adequate teeltechnieken ter preventie van schadeverwekkers

Als derde optie zijn er ook teeltechnieken die het aantal schadeverwekkers bij de start minimaliseren of hun controle tijdens de teelt eenvoudiger kunnen maken.

Voor vollegrondsteelten die gevoelig zijn aan bodemparasieten kan **gewasrotatie, braak leggen van partijen of het inzaaien van *Tagetes* of Japanse haver** (beiden specifiek tegen het wortelletsia-aaltje) de ziektedruk beperken. Hierbij is het wel belangrijk dat het perceel onkruidvrij gehouden wordt zodat de parasieten niet op de onkruiden kunnen overleven. Door het breken van storende lagen of het uitvoeren van structuurbevorderende maatregelen, krijg je een **goede bodemwaterhuishouding** waardoor de kans op wortelziektes door een te natte teelt sterk afneemt. Voor de binnenteelt is het dan weer belangrijk om de watergift af te stemmen op uw teelt en het klimaat in de serre.

In vollegrond kan je ook heel wat onkruidproblemen tijdens de teelt vermijden door het **aanleggen van een vals zaaibed**, waardoor de aanwezige onkruidzaden kiemen en nog voor het aanplanten van het gewas mechanisch verwijderd kunnen worden.

Om de controle van schadeverwekkers tijdens de teelt eenvoudiger te maken of lokale toepassingen toe te laten, is het handig je gewas zodanig in te planten dat **rijenbehandeling nadien mogelijk is**. Een laatste adequate teeltechniek ter preventie van schadeverwekkers is het **bevorderen van de biodiversiteit op je bedrijf en het beschermen van reeds aanwezige natuurlijke vijanden**. Natuurlijke vijanden zijn organismen die schadeverwekkers onderdrukken en kunnen van nature voorkomen of

▲ *Er is een grote variatie in ziektegevoeligheid van planten, geef daarom de voorkeur aan minder gevoelige soorten of cultivars*

uitgezet zijn als biologische bestrijder. Wanneer er heel veel verschillende soorten insecten op of rond het bedrijf voorkomen, is de kans groter dat nuttige insecten of natuurlijke vijanden voorkomen. Daarnaast kan een schadelijke soort minder snel tot een echte plaag uitgroeien wanneer het meer concurrentie van andere soorten ondervindt. Bij buitenteelten kan de biodiversiteit bevorderd worden door het in stand houden van natuurlijke schuilplaatsen zoals gemengde hagen, wilde vegeta-

tiestroken en ingezaaide groenbemers of bodembedekkers. Ook het ophangen van nestkastjes zodat er meer insectenetende vogels op het bedrijf aanwezig zijn, valt onder deze maatregel. Bij binnenteelten kan men natuurlijke vijanden in stand houden door **bankerplanten** te voorzien: dit zijn planten waarin de nuttige insecten kunnen schuilen en waar ze zich kunnen voeden op momenten dat er geen schadeverwekkers in het gewas aanwezig zijn.

En wat als preventie niet lukt?

In de praktijk krijgt iedere teler op zijn bedrijf met schadeverwekkers te maken. Het is utopisch te denken dat preventie dit probleem volledig zal oplossen, maar het kan al een hele stap in de goede richting zijn. Indien de ziekte- of plaagdruk door preventie lager wordt, zal het controleren van de aanwezige schadeverwekkers ook makkelijker zijn. Volgende maand bespreken we het tweede IPM principe 'kijk om te weten' waarin we je uitleggen hoe je kan nagaan of de preventie werkt en hoe je snel en efficiënt de aanwezigheid van schadeverwekkers kan opmerken. De maanden daarna komen de verschillende bestrijdingsmogelijkheden binnen IPM aan bod. Wanneer de preventie onvoldoende blijkt om alle schadeverwekkers buiten te houden, hoeft er nog niet direct paniek te zijn. Je gaat dan gewoon naar de volgende stap van het IPM-stappenplan (zie inleidend artikel vorige maand).

Heb je nog vragen bij één van bovenstaande maatregelen of het integreren van IPM op je bedrijf? Neem gerust contact op met de medewerkers van het PCS (09 353 94 94 - info@pcsierteelt.be) of het ADLO (09 272 23 15 - frans.goossens@lv.vlaanderen.be). We helpen je graag verder!

EERSTE IPM-PRINCIPE IN EEN NOTENDOP

V voorkom in plaats van te genezen door:

- een goede bedrijfshygiëne
- gezond plantmateriaal
- adequate teeltechnieken

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

Onderzoek met steun van de Vlaamse Overheid, het agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, de Provincie Oost-Vlaanderen, de Provinciale Landbouwkamer, Boerenbond, AVBS, dé sierteelt- en groenfederatie, de Koninklijke Maatschappij voor Landbouw en Plantkunde en KBC Bank & Verzekering.